

Karlovarský kraj

PODPORA
PŘESHraniční
KONKURENCESCHOPNOSTI

Manažerské shrnutí

VÝCHOZÍ SITUACE:

Podobná odvětvová struktura ekonomiky na obou stranách hranic, avšak asymetrická výkonnost obou ekonomik s relativně nízkým počtem inovativních firem v Karlovarském kraji a jejich nízkou přidanou hodnotou.

Absence plnohodnotného sídla univerzity v Karlovarském kraji, relativně nízká vzdělanostní struktura podtrhující odlišnou mzdovou úroveň a vedoucí k vyššímu počtu pendlerů, gastarbeiterů a agenturních pracovníků.

Sociální problémy na obou stranách hranice, na české zejména exkluze (chudoba, exekuce...) zvyšujícího se podílu obyvatel, na německé straně stárnutí obyvatelstva, diferenciacie mezi velkými městy a příhraničními menšími městy a obcemi, na obou stranách a zejména na české „odliv mozků“.

Výhodné lokalizační faktory na české straně hranice, vč. kvalitní infrastruktury představující relativně příznivé podmínky pro zahraniční investice.

Přírodní a kulturně historická atraktivita obou příhraničních území, z hlediska ekonomické konkurenceschopnosti výrazný, i když ne zcela využitý potenciál pro cestovní ruch, podtržený zápisem lázeňského trojúhelníku v roce 2021 na seznam světového dědictví UNESCO jako součást nadnárodní památky Slavná lázeňská města Evropy.“

Současná podoba vztahů bez významnějších historických animozit, vysoká kvalita přeshraničního partnerství s dobrým kulturním napojením lokálních aktérů, avšak doprovázená absencí strategického směřování přeshraniční spolupráce způsobená mj. převážně formálními vztahy ve veřejném sektoru.

Nadále přítomné velmi silné socio-kulturní bariéry pro reálnou kooperaci firem, institucí i běžných lidí, zejména jazyková bariéra a celková neznalost sousedních území, vč. odlišnosti správních systémů a legislativy.

ROZHODUJÍCÍ PŘESHHRANIČNÍ TÉMATA A VAZBY

Přeshraniční trh práce je asymetrický: jde zcela o jednostrannou vyjíždku obyvatel Karlovarského kraje do Saska a Bavorska. Lidé využívají výrazně vyšších mezd a dalších sociálních výhod (Kindergeld) a kombinují je s výhodami nižších životních nákladů na české straně hranice. Mnozí kvalifikovaní pracovníci pracují v Sasku a Bavorsku na nižších a méně kvalifikovaných pozicích, než by tomu bylo u nás. Převažují pendleři ve službách a manuálních profesích (hotely, restaurace, řemeslníci), v rámci vysoce kvalifikovaných zejména lékaři a zdravotnický personál.

V oblasti maloobchodu existují poměrně silné vazby, avšak v různém směru: Češi jezdí do Německa za vyšší kvalitou (někdy i nižší cenou) a Němci do Čech výhradně za nižší cenou. Z Karlovarského kraje převažuje mobilita za nákupem potravin do středních měst v užším prostorovém rádiu od státní hranice. Z německé strany převažují cesty za nákup vybraných spotřebních artiklů (benzín, cigarety, alkohol), plus vybrané služby (např. kadeřnictví), a to co nejtěsněji ke státní hranici, jak je to možné. Bavorští zákazníci však také využívají české služby, vč. těch náročnějších (vizáže, stomatologie, asistovaná reprodukce), a to i ve větší vzdálenosti od hranic.

Přeshraniční cestovní ruch je prostorově koncentrován do omezeného počtu lokalit. Hlavní proud saských a bavorských turistů se soustředí na největší a nejznámější lázeňské destinace, v poslední době se rozšiřuje zájem také o Montanregion, který byl v roce 2019 zapsán na seznam světového dědictví UNESCO jako Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří.“ Čeští turisté navštěvují za hranicemi zejména volnočasové areály typu aquaparků či provozují víceméně jednodenní softturismus, jen minimum českých turistů navštěvuje vzdálenější části Saska a Bavorska. Cestovní ruch není realizován po celém území rovnoměrně, na některých místech na obou stranách hranic hrozí, že by mohlo docházet k „overturismu“.

Přeshraniční vazby firem v Karlovarském kraji a za hranicemi v Německu nemají zásadní kvantitativní ani kvalitativní rozměr. Nelze hovořit o propojeném přeshraničním inovačním systému, existující vazby spočívají především v dodavatelsko-odběratelských vztazích. Existují v zásadě ad hoc vazby firem v dílčích odvětvích. Zároveň se v příhraničí realizují německé investice, které jsou ovšem většinou v ne příliš vhodné struktuře: nejběžnější model česko-německé firemní spolupráce je zahraniční matka s relativně velkými pravomocemi a tuzemská dcera s převážným dodavatelským postavením.

Neformální institucionální vztahy fungují dlouhodobě a velmi dobře (spolky, hasiči, koncerty). Vývoj je trvale pozitivní a nezávislý na politickém dění. Institucionální vztahy na úrovni veřejné správy jsou výrazně slabší než vztahy jednotlivých spolků. Nižší zájem se projevuje na české straně a má charakter spíše deklaratorní.

VIZE PRO BUDOUCÍ VZTAH

Česko-sasko-bavorský prostor využívá kvalitní infrastruktury, společných historických souvislostí a víceméně kvalitních přeshraničních partnerství zejména v oblasti kultury a cestovního ruchu. Díky tomu překonává částečné socio-kulturní bariéry mezi firmami, institucemi a lidmi i značnou hospodářskou asymetrii a sociální problémy zejména na české straně. Existující asymetrie je naopak využita jako potenciál pro výhodnou kooperaci, komplementaritu, mezisektorovou a meziodvětvovou interakci.

Klíčem k posílení česko-saské konkurenceschopnosti je **administrativní a institucionální provázanost**, která pomůže odbourat bariéry a rozdíly bránící intenzifikaci vzájemných vazeb. Ve vazbě na to je nezbytné posílení **spolupráce v oblasti trhu práce, vzdělávání, ekonomiky a inovací vč. cestovního ruchu a formování společných prvků přeshraničního vědomí obyvatel prostřednictvím kultury, společenského života a veřejných služeb**. Podporou pro všechny navržené „soft“ aktivity je **zlepšení přeshraniční infrastruktury, zvláště pak infrastruktury dopravní a dopravního spojení**.

Smyslem česko-bavorského **partnerství** je provázaná **silná ekonomika**, která vytváří přidanou hodnotu na obou stranách hranice, a pozitiva se projevují i na trzích práce v Karlovarském kraji. Česko-bavorské partnerství jako kontinuální proces – „Setkáváme se, poznáváme se, chápeme se, spolupracujeme“, který je založen na kvalitě **lidského a institucionálního kapitálu**, na **kulturně vyzrálé společnosti** a je podpořen **kvalitní přeshraniční infrastrukturou**.

DOPORUČENÁ TÉMATA K REALIZACI

Od mobility pracovníků k mobilitě zakázek (podpora vstupu českých firem na německý trh – marketing, PR, daňové a právní poradenství apod.).

Navázání kontaktů mezi českými a saskými/bavorskými organizacemi za účelem zajištění dostupnosti strategických informací o cílových trzích – podpora exportu, podpora obchodního zastoupení v zahraničí, distribuční kanály.

Optimalizace struktury destinací cestovního ruchu, zkvalitnění a trvalá údržba turistické a doprovodné infrastruktury (cyklopointy, ošetřovny, využívání smart prvků apod.).

Posílení středního a vyššího odborného školství, zajištění kvalitního pedagogického personálu, zavedení vzdělávacích programů částečně vyučovaných v němčině.

Zvýšení reálného dosahu marketingu českých destinací v Sasku/Bavorsku a saských/bavorských destinací v Česku, posílení marketingových aktivit zaměřených na návštěvníky z nejbližšího zahraničí, snaha o opakované turistické cesty vytvářející hlubší vztah Němců k destinacím v Česku, a naopak.

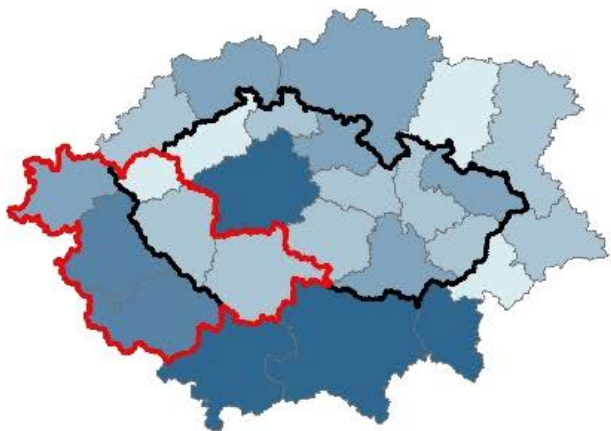
Podpora akcí neformálního vzdělávání, setkávání a komunikace se skutečným přeshraničním impaktem (tj. nikoliv uměle díky dostupným projektům).

Nástroje na podporu podnikání, výzkumu a vývoje, kulturních a kreativních odvětví a přenosu know-how i v přeshraniční dimenzi (např. asistenční, inovační a kreativní vouchery, centra sdílených služeb/coworkingová centra atd.).

Rozvoj společenské odpovědnosti saských a bavorských investorů, posílení managementu a rozhodovacích pravomocí a výzkumných aktivit v místních pobočkách německých firem, prohloubení spolupráce managementů firem s místní a krajskou samosprávou.

Propojení individuálních aktérů, nastartování důvěry, potenciál pro pozdější spolupráci, např. využití výzkumného prostředí v ČR pro ad hoc zakázky a expertízy.

KONKURENCESCHOPNOST

Poznámka:
Index konkurenceschopnosti vychází ze 4 indikátorů.

- HDP na obyvatele v paritě kupního standardu,
- produktivita práce z přidané hodnoty zpracovatelského průmyslu (hrubá přidaná hodnota na zaměstnance),
- podíl znalostních odvětví (NACE: J-K+M-N) na zaměstnanosti,
- hrubá míra přirozeného přírůstku.

Indikátory nejsou vážené.
Hodnoty jsou přepočítány na škálu 0 (nejhorší) až 100 (nejlepší).

Kontaktní osoba za řešitele projektu:
doc. RNDr. **Jaroslav KOUTSKÝ**, Ph.D.
tel.: +420 475 284 711
e-mail: jaroslav.koutsky@ujep.cz

Materiál vznikl v rámci projektu Analýza přeshraniční konkurenceschopnosti krajů ČR (TITSMMR821). Tento projekt je financován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci programu BETA2.

Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR
v rámci programu BETA2

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost

**MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR**

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

